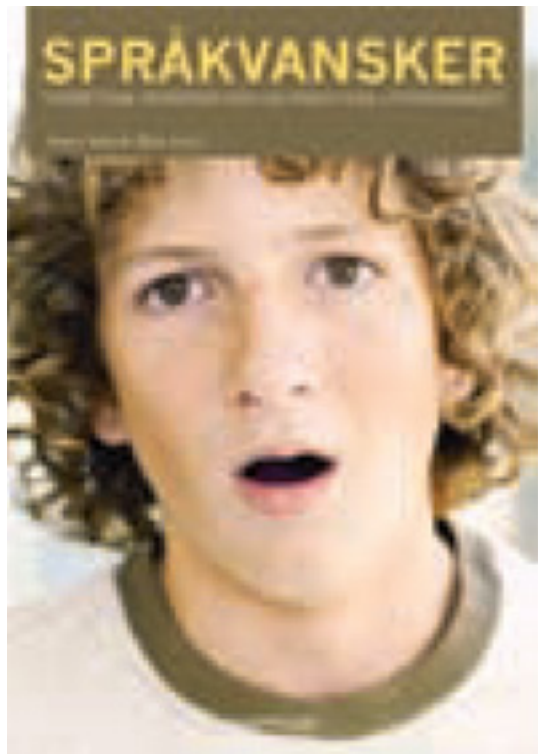

Språk i teori og praksis

Ivar A. Bjørgen
Professor i psykologi

Irene Belsvik Bele (red.) | **Språkvansker Teoretiske perspektiver og praktiske utfordringer**. Cappelen Akademisk Forlag, 2008. 261 sider

Denne boka tar opp språk i videste forstand og de kommunikasjonsvansker som kan følge med bruken av det. Det gis en bred faglig ramme, særlig basert på psykologi, i første rekke kognitive prosesser og informasjonsbearbeidelse. Det bidrar til en fullere forståelse av dette vanskelige feltet, men gjør det samtidig enda mer innfløkt siden alle de ulike delene virker inn på hverandre og skaper nye sammenhenger. Boka demonstrerer den potensielt enorme bredden dette feltet har, fra filosofi til biologi, fra enkle språkfenomener til komplisert tenkning, språket berører det meste.

Kapitlene er allikevel begrensede i omfang, her må redaktøren ha vært streng og dyktig – og i tillegg har hun laget en hjelpsom beskrivelse av hele boka i form av et innledende kapittel. Også forfatterne hjelper til med å lage sammenhenger ved henvisning til hverandre. Det er prisverdig i seg selv å vise fram ulike perspektiver, det er nødvendig på et felt som ofte fremstilles uten at en ser himmelen over dem. Det har lyktes dem å gjøre vanskelig stoff ganske tilgjengelig, men fortsatt må vi leve med begreper som «språklig dialogisitet», «allosentrisk persepsjon» og «altersentrisk deltaking».

Med denne boka som bakgrunn er det vanskelig å vende tilbake til enkle pedagogiske prinsipper for språkopplæring og behandling av personer med spesifikke språkvansker, for ikke å snakke om de mange spesielle kategoriene av problemer som ofte samles under begrepet dysleksi. Overgangen fra spesifikke vansker til generelle og «normale» vansker blir enda vanskeligere. Det er ingen lett vei fra denne boka til den vanlige pedagogiske omtale og behandling av problemene. Enda

mer utilfredsstillende blir det å vende tilbake til den praktiske diskusjonen om skolen i Norge, mediedebatten preget av stereotype politiske utspill og generelle karakteriseringer.

Problemer med språklige ferdigheter har vært forsøkt avhjulpet ved generelle tiltak som lengre skoletid, tidligere skolestart og bedre lærerutdanning. Nyere undersøkelser tyder på at det ikke er noen bedre ferdigheter hos barn som begynte et år tidligere på skolen. Heller ikke lengre skoledager er løsningen, det er hva tiden fylles med, som er avgjørende, og at den lærende selv opplever tiden som meningsfull. Ropet på bedre utdannede lærer er et nytt rop i mørket; denne boken åpner for at det er svært mange mulige kompetanser som trengs for å dekke det store teoretiske feltet.

Men kan ikke da en slik bok med så mangeartet tilnærming nettopp bidra til den forvirring som hersker? Selv om de teoretiske beskrivelsene blir søkt brakt ned på jorden gjennom ganske interessante kasusbeskrivelser, så er det forskjellige verdener det er snakk om, og det er ikke lett å få dem til å møtes. Boka forsøker å ta opp viktige forutsetninger for læring av språklige ferdigheter – og hele den sosiale situasjon omkring læringsarbeidet. Men her savner jeg nok litt hovedpersonen selv: Om betydningen av hjelp til selvhjelp, om betydningen av motivasjon for arbeidet, kunnskap om læringsmålet, trygghet og tro på seg selv og ansvar for egen læring blir ikke helt forstått i denne boka heller. Vi kan ikke lære for hovedpersonen uansett læringsproblemenes art. Slik tilrettelegging oppnås ikke ved teoretisk kunnskap alene, lærere må også kunne legge til rette for det i praksis.

Jeg vil fremheve emeritusenes innsats i denne boka. De står for minst halvparten av innholdet, og deres bidrag gir stadig nye perspektiver til et felt som trenger bredde.